

Poesia

Versions de M. Villangómez Llobet

L'oda III del llibre primer d'Horaci es refereix a l'amistat de l'autor envers Virgili. L'oda parteix del cordial afecte entre dos grans poetes, que històricament foren coetanis i habitants d'una mateixa terra en una època esplendorosa. En edat es duïen cinc anys de diferència. Virgili era més vell i va morir l'any 19 aC. Horaci va viure fins l'any 8 aC. Tots dos foren protegits per Mecenes. La meua admiració per ells ha estat el motiu que jo escollís aquesta oda per tal de posar-la en la nostra llengua. Hi ha un altre motiu perquè em fixàs en una oda d'Horaci: les meues llargues lectures de les odes en la traducció al castellà (Ed. Bosch, Barcelona, 1988) feta pel benvolgut amic Jaume Juan Castelló. He passat hores captivat per les excel·lents versions del professor de la Universitat de Barcelona. Abans, aquest il·lustre eivissenc ja havia traduït al català, en col·laboració amb un altre professor les poesies de Catul. En agraïment a Jaume Juan li dedico els meus versos catalans, on m'he pres alguna llibertat, principalment a fi d'alleugerir l'oda de càrrega mitològica. El seu amic desitja a Virgili, viatger a Grècia, una bona travessia. Horaci tem els perills de la mar, espantat de vents, pluges i tempestes; es queixa dels que iniciaren la navegació, i s'oposa, considerant-ho una profanació, als progressos que violen la naturalesa. També en els nostres temps ens sentim inquiets davant agosarats descobriments, molt més avançats i complexos.

No havia traduït res, fins ara, del poeta francès Pierre Reverdy. Havia traduït uns poemes dels avantguardistes Tristan Tzara, Max Jacob i Paul Eluard, i més extensament, fins a fer-ne un llibre, una bona tria de l'obra del meu predilecte Apollinaire. La versió de Reverdy, fora mida, prolonga la meua vella dedicació.

El poeta eivissenc J. M. Cardona ens ha enviat un nou poema, escrit a Viena com L'encís, anteriorment publicat en aquesta revista. També hem volgut fer-lo arribar als nostres lectors, igualment acompanyat per la meua traducció catalana. Elegia habitada ens evoca uns temps difícils i fa referència a un gran poeta, Luis Cernuda, que tant en Cardona com jo hem admirat. Un record, des d'aquí, per al llunyà escriptor que no oblida la seua illa. (M.V.L.)

QUINT HORACI FLAC

ODA III, LLIBRE I

A Jaume Juan Castelló

La dea poderosa de Xipre, els dos germans
d'Helena, astres brillants, i Èol, pare dels vents
—tots, llevat del mestral, encadenats—, et guiïn,
vaixell que em deus Virgili, encomanat a tu.
Des de les terres àtiques, torna-me'l sa, t'ho prego,
i guarda la meitat de la meua ànima.
El pit voltat d'una cuirassa triple
—roure i bronze— tenia aquell que confià,
el primer, al mar feroç una nau fràgil
i no temé el llebeig tempestuós que lluita
contra la tramuntana i les funestes Híades,
estels que duen pluges, ni el violent migjorn
que a l'Adriàtic, sobre els altres vents,
decideix si enfuria o calma els freus.
¿Per ventura va témer la mort que s'acostava
aquell que amb fred esguard veïé monstres marins,
el mar avalotat i esculls de trista fama?
Endebades els déus prudents van separar

les terres mitjançant l'oceà insociable,
si tanmateix les naus impies
travessen el seu fons prohibit, bo i saltant-lo.
Audaç fins a aguantar qualsevol sofriment
corre el gènere humà per dalt d'allò vedat,
oh sacrilegi! Audaç, amb malèfic engany,
Prometeu va donar el foc a tots els homes.
Un cop robat al cel, la misèria i les febres
a la terra acamparen. L'afany d'aconseguir
el que és inassolible, esporàdic abans,
va accelerar la passa de la mort.
Va conèixer els perills, Dèdal, de l'aire buit
amb plomes als humans no concedides.
Va envair l'Aqueront el treball d'Hèrcules.
No hi ha, per als mortals, res prou difícil.
Al cel mateix apunten, necis;
i amb les nostres maldats no permetem
que Júpiter deposi els seus llamps iracunds.

PIERRE REVERDY

OUTRE MESURE

Le monde est ma prison
Si je suis loin de ce que j'aime
Vous n'êtes pas trop loin barreaux de l'horizon
L'amour la liberté dans le ciel trop vide
Sur la terre gercée de douleurs
Un visage éclaire et réchauffe les choses dures
Qui faisaient partie de la mort
A partir de cette figure
De ces gestes de cette voix
Ce n'est que moi-même qui parle
Mon cœur qui résonne et qui bat
Un écran de feu abat-jour tendre
Entre les murs familiers de la nuit
Cercle enchanté des fausses solitudes
Faisceaux de reflets lumineux
Regrets
Tous ces débris du temps crépitent au foyer
Encore un plan qui se déchire
Un acte qui manque à l'appel
Il reste peu de chose à prendre
Dans un homme qui va mourir

JOSÉ M. CARDONA MONTERO

ELEGÍA HABITADA

(In memoriam Luis Cernuda)

*A Pablo García Baena,
con quien tanto he querido*

“¿Quien, si gritara yo, me oiría entre las
legiones angélicas?”
RMR

Te recuerdo por las calles de Viena.
En los amaneceres
tu recuerdo me viene a la memoria.
Cierro los párpados y me trasciende
el soplo de tu aliento, profecía
que en Delfos entendí, sobreviviendo
a una espera infinita.

Por las calles de Viena, tras el alba
de alhelíes en flor, tras los almendros
inalcanzables,
tras el fulgor alado de tus versos,
cierro los ojos y los abro
una y mil veces, para una y mil veces
recordar, para una y mil veces
despertar,
para una y mil veces hallar alivio,
abandonarme a tu custodia angélica,
cansado de llorar
por los que en tierra yacen.

Patria
tenemos en común y es el misterio.

Estaba escrito
sin que ni tú ni yo lo supiéramos.

FORA MIDA

*El món és la meua presó
Sóc lluny d'allò que estimo
Vosaltres no sou massa lluny barrots de l'horitzó
L'amor la llibertat dins el cel massa buit
Sobre la terra clivellada de dolors
Un rostre il·lumina i escalfa les coses dures
Que formaven part de la mort
A partir d'aquest rostre
D'aquests gestos d'aquesta veu
Només sóc jo maitex que parlo
El meu cor que ressona i batega
Una pantalla de foc pàmpol tendre
Entre els murs familiars de la nit
Cercle encantat de falses solituds
Feix de reflexos lluminosos
Recances
Totes aquestes restes del temps crepiten a la llar
També un projecte que s'esquinça
Un acte que falta a la crida
Queda molt poca cosa a prendre
En un home que es morirà.*

ELEGIA HABITADA

(In memoriam Luis Cernuda)

*A Pablo García Baena,
amb qui tant he estimat*

“Qui, doncs, si jo cridés, m'escoltaria d'entre els
ordres dels àngels?”
RMR

*Pels carrers de Viena, el teu record.
Quan el dia llustreja
el teu record m'arriba a la memòria.
Cloc les parpelles i em traspassa
el buf del teu alè, la profecia
que a Delfos vaig entendre,
sobrevivint a una espera infinita.*

*Pels carrers de Viena, rere l'alba
dels violers en flor i els ametllers
inassolibles,
darrere la fulgència dels teus versos
cloc els ulls i els descloc
una i mil voltes
per recordar una i mil voltes,
una i mil voltes despertar
i trobar alleujament una i mil voltes,
a la teva custòdia angèlica lliurar-me,
fatigat de plorar
pels que jeu en a terra.*

*Pàtria
posseïm en comú i és el misteri.*

*Estava escrit
sense que ho sapiguéssim tu ni jo.*

La amapola risueña en tierra yerma
temblosa lloró.
¿Quién dirá la desdicha,
quién puede recordar el alba incierta...? (



Tampoco fue el oráculo:
el índice de fuego que el destino
impone a veces en la frente
juvenil de los que ama,
un dios despiadado puso.

Caminante, a hombros llevas
esa alforja liviana, huella al fin
de ruiñón ajeno al sacrificio.

Las sombras como bosques a tu conjuro
de árboles se pueblan y aparecen
los rostros habitados
de Hölderlin y Heráclito y la rosa
del epitafio aquel que desde Duino
sellaría en su tumba para siempre
el paso del poeta por la tierra.

Oh luz incandescente,
impenetrable luz embriagadora
en la noche perpetua que me habita
sin murmullos extraños ni tañidos
de campanas golosas.

Conmigo vas por las calles de Viena,
mi corazón habitas, el prodigio anuncias,
la majestad emplazas,
el aire hundes que el amor respira
y te apartas de todo, invicto,
cubierto de saetas, transcendido,
ruiñón inmolado
donde habita el olvido.

Ruiñón de la luz, prodigio alado,
déjame la canción que te llevaste
como un relevo olímpico. (Los bárbaros
arriaron sus enseñas y engendrando
están entre los muladares
como la lepra engendra. Miserere.)

La amapola risueña en tierra yerma
temblosa lloró.
¿Quién dirá la desdicha,
quién puede recordar el alba incierta,
quién no se arrancará los ojos por no ver
tanta miseria atroz?

*Tampoc no fou l'oracle:
l'índex de flama que el destí
de vegades imposa sobre el front
juvenil dels que estima,
va posar un déu despietat.*

*Caminant, duus a coll
aqueixa lleu alforja, petja al cap i a la fi
de rossinyol aliè al sacrifici.*

*Les ombres com un bosc al teu conjur
d'arbres es poblen i apareixen
els rostres habitats
de Hölderlin i Heràclit i la rosa
de l'epitafi aquell que des de Duino
segellaria
a la seva tomba per sempre
el trànsit del poeta per la terra.*

*Oh llum incandescent,
llum que embriaga impenetrable
en la perpètua nit que m'habita
sense estranys murmuris ni tocs
de campanes goloses.*

*Pels carrers de Viena véns amb mi,
habites el meu cor, el prodigi anuncies,
la majestat emplaces,
l'aire fendeixes que l'amor respira
i t'apartes de tot, invicte,
tot cobert de sagetes, transcendit,
rossinyol immolat
on habita l'oblit.*

*Rossinyol de la llum, prodigi alat,
deixa'm el cant que t'endugueres
com un relleu olímpic. (Ai, els bàrbars
arriaren les seves ensenyes i ara engendren
entre els seus femers, com engendra
la lepra. Miserere.)*

*Roselles rioleres pels ermots
ploraren tremoloses.
Qui dirà la dissort,
qui pot recordar l'alba incerta,
qui no es traurà els ulls per no veure
tanta misèria atroc?*



Las hoces, las guadañas, hasta los ríos
segaron. Alejémonos
sin volver la mirada. Ya no hay trigos
y sólo camposantos, ni canciones
de gestas o de amor.

Llévame de la mano, peregrino,
oh penitente, y deja o abandona
tu mano como guante que resbale
entre mis manos y déjame
sentir como germina la semilla.

Florecerá el granado
donde dejes las huellas de tus pies.
Un fuego de alboradas
estallará en el cielo, cubrirá
la bóveda celeste.
Este cielo de Viena en noche clara
de plenilunio es ya el alba
del alhelí. (En Knossos, los delfines
saben cómo salir del laberinto
y Teseo platica con Edipo
a sabiendas que el mar, destino último,
su mortaja será. Porque los dioses
aman a los mortales y nosotros
pugnamos por volver al laberinto.)

Dime tú que conoces el secreto
indescifrable de los signos,
dime tú con el signo de los ciegos
que no existe el reposo.

*En nuestro breve espacio de vivos,
en nuestra soledad, ya poco queda.
Mas seguiré tu senda angosta
con la ilusión tenaz de quien se sabe
tan verdadero cuanto
esas voces anónimas que amamos
las del actor no son y lo que hacen
es prestar su antifaz al gesto eterno
del héroe, y éste, solo,
asumirá el papel de su destino.*

*Les falçs, les dalles, fins els rius
segaren. Allunyem-nos
sense mirar endarrere. No hi ha blats,
solament fossars, ni cançons
de gestes o d'amor.*

*Porta'm de la mà, pelegrí,
oh penitent, i deixa o abandona
la teva mà com un guant que llenegui
entre les meves mans i deixa'm
sentir la sement com germina.*

*Florirà el magraner
on deixis les petjades dels teus peus.
Un foc d'albades
esciatarà pel cel,
cobrirà la volta celeste.
Aquest cel de Viena en clara nit
de pleniluni és ara l'alba
del violer. (A Knossos, els dofins
coneixen com sortir del laberint
i Teseu parla amb Èdip
a gratcient que el mar, últim destí,
els farà de mortalla. Perquè els déus
amen els mortals i nosaltres
pugnem per tornar al laberint.)*

*Digue'm tu que coneixes el secret
sense xifra dels signes,
digue'm tu amb el signe dels cecs
que el repòs no existeix.*

*En el breu espai dels vivents,
en nostra solitud ja queda poc.
Tanmateix seguiré la teva senda estreta
amb la porfídiosa il·lusió de qui
se sap tan veritable com aqueixes
anònimes veus que estimem i no són
les de l'actor i allò que fan
és prestar l'antifaç al gest etern
de l'heroi, i tot sol, aquest
assumirà el paper del seu destí.*

Viena, 28 de septiembre de 1993